

№3-дәріс. Ғылыми мәтіннің коммуникативтік міндеті

Академиялық мәтіндер

- Ғылыми мәтіндер ғылым мен білім беру саласында жұмыс істейді. Ғылыми стиль туындыларының адресаттары негізінен ғылыми ақпаратты қабылдауға дайындалған мамандар болып табылады.

Мәтінді зерттеудің негізгі тәсілдері

- 1) лингвистикалық (ең дәстүрлі; "тіл – мәтін" арақатынасының аспектісі);
- 2) мәтінцентрлік (текстоцентрический) (мәтін коммуникацияға қатысушылармен арақатынастан тыс автономды құрылымдық-семантикалық тұтас үлгі ретінде);
- 3) антропоцентрлік ("автор-мәтін-оқырман" арақатынасының аспектісі);
- 4) когнитивтік ("автор – мәтін – мәтіннен тыс қызмет" арақатынасының аспектісі).

Ғылыми мәтін-бұл грамматикалық, лексикалық, құрылымдық-семантикалық және логикалық-композициялық ерекшеліктерімен ерекшеленетін жалпы әдеби тіл мәтінінің бір түрі.

Ғылыми мәтіннің негізгі қызметтері:

ақпаратты хабарлау,

хабарланған ақпараттың дұрыстығын дәлелдеу.

Ғылыми мәтіннің қасиеттері:

- 1) құрылымдық
- 2) байланыс
- 3) тұтастық
- 4) модальділік
- 5) функционалдық-семантикалық түрі

Құрылымдық ғылыми мәтіннің қасиеті ретінде

Әрбір ғылыми мәтіннің анық және түсінікті құрылымы болуы керек. Бұл құрылым деп аталатын сапа. Әрбір ғылыми мәтіннің құрылымдық сипаты бар = әрбір ғылыми

мәтіннің анық, түсінікті құрылымы бар. Құрылым тақырыптық және логикалық болуы мүмкін.

Тақырыптық құрылым

Ұсынылымның тақырыбы, яғни мәтінде не туралы айтылатыны оның тақырыбын құрайды.

Тақырып ретінде танылуы мүмкін :

материалдық нысандар (мысалы, кәсіпорын),

процестер (мысалы, инфляция),

құбылыстар (мысалы, өнімге деген сұраныс).

Объектіні, процесті немесе құбылысты сипаттау элементтері мәтіннің ішкі тақырыптарын құрайды.

Ұсынылымның тақырыбы, яғни мәтінде не туралы айтылатыны оның тақырыбын құрайды.

Ғылыми мәтіндер стандартты элементтерден тұрады: тақырып, кіріспе, негізгі бөлім, қорытынды, пайдаланылған әдебиеттер тізімі.

Тақырып мәтіннің немесе оның тақырыбының негізгі мазмұнын көрсетеді.

Кіріспеде әдетте мәселенің шығу тарихы талқыланады, мәселе қойылады, мәселенің өзектілігі және оны шешудің қажеттілігі негізделеді.

Негізгі бөлім тікелей мәселенің шешімін қамтиды.

Қорытындыда нәтижелер жинақталып, қорытындылар тұжырымдалып, олардың маңыздылығына тоқталады

Ғылыми мәтіннің коммуникативті міндеті- автор қоятын қарым-қатынас міндеті. Коммуникативті міндет- бұл логикалық дәйектілікпен ғылыми ақпараттың объективті берілуі.

Мәтіннің орталық элементі-мәтіннің коммуникативті мәселесін белгілеу. Бұл тапсырманың дамуы мәтіннің үйлесімділігін, тұтастығын, толықтығын қамтамасыз етеді. Коммуникативті міндет-бұл автордың оқырманға қоятын және оны ашу үшін мәтін жасалатын қарым-қатынас міндеті. Мәтін коммуникативті тапсырмаға байланысты дамиды, сондықтан коммуникативті тапсырма берілген сөйлем әдетте мәтіннің басында болады.

Ғылыми мәтіннің мақсаты коммуникативті міндеттермен байланысты:

- анықтама беру, тақырыпты атау (факт, құбылыс), терминді енгізу;

- заттың негізгі белгілерін, мақсатын көрсету;

- заттың (Жабдықтың, техникалық құралдың) сыртқы түрін немесе құрылымын сипаттау, оның қасиеттерін сипаттау;

- пайда болу тарихын зерттеу (күру, шығу тегі және т. б.);

- топтарды (сыныптар, типтер және т. б.) бөліп көрсету, мысалдар келтіру;

- құрылымының бөліктерін салыстыру, сипаттау және т. б.

Коммуникативтік міндет (КМ) оқырманға мазмұнды - тұжырымдамалық ақпарат құралдарымен сипатталған құбылыстар арасындағы қатынастар, олардың халықтың әлеуметтік, экономикалық өміріндегі маңыздылығы туралы жеке-авторлық түсінік береді. Коммуникативті міндет-автордың ниеті және оның мағыналы түсіндірмесі. Бұл мәтіннің тақырыбы мен негізгі ойы.

Оқытудың техникалық құралдары: слайдтар, презентациялар, электронды оқулық.

Әдебиеттер тізімі:

Негізгі:

1. Оспанов Е.Т. Академиялық жазылым негіздері. Оқу құралы. Алматы: «Білім» баспасы, 2020. -340 б.

2. Баяхметова А.А., Дусенбина М.Ж.. Академическое письмо. Язык и стиль академического письма. Учебное пособие.–Костанай: КГУ имени А.Байтурсынова, 2019. - 106 с.
3. Академическое письмо для историков: учебное пособие для студентов, обучающихся по программе магистратуры по направлению подготовки 46.04.01 «История» / Ю. Е. Бут.– Екатеринбург: Издательский отдел УрГПУ, 2019 – 224 с.
4. Қазақстан білім зерттеушілерінің әдеп кодексі. 1-і басылым. Нұр-Сұлтан: Білім беру саласындағы зерттеушілердің қазақстандық қоғамы, 2020. -68 б.
5. Грофф Джеральд. Как писать убедительно: искусство аргументации в научных и научно-популярных работах: пер. с. Англ. –М.: Альпина Паблишер, 2014. -250 с.
6. Имангулова Т.В., Губаренко А.В., Абдикаримова М.Н. Методика научно-исследовательской работы в туризме. Учебное пособие. А.: КазАСТ, 2021. -164 с.
7. Айшова Г.А. Основы научно-исследовательской работы: учебное пособие, 2019.

Қосымша:

1. Петрякова А.Г. Культура речи [Текст]: уч. пос. / А.Г. Петрякова.–М.: Флинта, 2016.–488 с.
2. Дусенко А.Г. Современный туризм: актуальные проблемы и перспективы. М.: РТУФКСМиТ, 2017. -238 с.
3. Комлева Ю. Е. Изъяны габсбургской политики идентичности: «книги для чтения» в италийских школах Триеста // Известия Уральского федерального университета. Серия 2: Гуманитарные науки. 2015. № 1 (136). С. 144.
4. Пример взят из: Nagy P. T. The Problem of the Confessional Recruitment of the Students at the Faculties of the Humanities and Science of the Transylvanian University // Historical Social Research. 2008. Vol. 33. No 2. P. 142.
5. Имангулова Т.В., Прокофьева М.А. Терминологический словарь научно-исследовательской деятельности в туризме: учебное пособие. А.: КазАСТ, 2016. -60 с.
6. Закирьянов Б.К., Абдикаримова М.Н. Инновационные направления развития туризма и гостеприимства в современной России/ коллективная монография. М.: РУСАЙНС, 2019. - 232 с.
7. Добрынина О. Л. Пропедевтика ошибок при написании англоязычной авторской аннотации к научной статье // Высшее образование в России. 2015. № 7. С. 42-50.
8. Hartley J. Academic Writing and Publishing: a practical handbook. London: Routledge, 2008. P. 118-119.
9. Наука: день сегодняшний, завтрашний: научно-популярный сборник. Алматы: Ассоциация вузов РК. -2017. -128 с.
10. Морозов М.А. Информационные технологии в туристской индустрии: учебник. М.: КНОРУС, 2019. -276 с.
11. Гаврилов М.В. Научная работа: методика и практика: учебное пособие. –Саратов: МарК (Лохнев Ю.В.), 2014. -228 с.

WEB Сайттар тізімі:

1. Научная электронная библиотека. - [http:// elibrary.ru](http://elibrary.ru)
2. Международный выставочный портал. - <http://www.expoclub.ru>